

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta

Er beteckning: KN2026/00195

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser det ska göras ett omtag vad gäller hanteringen av förändrat regelverk och remissförfarandet. Länsstyrelsen vill lyfta att:

- Förslaget till nytt regelverk för de nationellt fridlysta arterna måste remitteras samtidigt som artlistorna för att bättre kunna förstå och förutse konsekvenserna av förslagen.
- Det föreslagna regelverket med tillhörande artlistor är krångligt och svåröverskådligt. Detta kommer leda till att det inte är förutsägbart för den enskilde verksamhetsutövaren.
- En grundlig konsekvensutredning av förslaget till nationell fridlysning måste göras utifrån vad förändringen innebär för enskilda arters bevarande i Sverige, samt konsekvenser för den som ska förhålla sig till regelverket och berörda myndigheter.
- Arters fridlysning måste motiveras utifrån vetenskaplig grund. Ett exempel när detta inte skett i förslaget är igelkott.

Länsstyrelsen anser dessutom:

- Länsstyrelsen föreslår att ekoxe och backsippa samt flera arter av hotade mossor ska vara fridlysta regionalt i Jönköpings län.
- Länsstyrelsen anser att om fridlysning anses motiverad för sumpjordtunga och klubbjordtunga, bör fridlysningsbestämmelsen utformas så att den inte hindrar

insamling av enstaka fruktkroppar för att säkerställa artbestämningen.

Principiella synpunkter

Länsstyrelsen anser att det är bra att listan med nationellt fridlysta arter ses över så att arter med störst skyddsbehov är fridlysta samt att det sker utifrån förändrad vetenskaplig kunskap och förändringar i arters bevarandestatus.

Förslaget till nytt regelverk med tillhörande artlistor uppfattas som krångligt och svåröverskådligt till sin uppbyggnad. Länsstyrelsen anser inte att förslagen bidrar till att nå regeringens förenklingspolitiska mål eftersom det inte kommer att vara ett förutsägbart regelverk för den enskilde verksamhetsutövaren när de ska tillämpa regelverket. Lättnader föreslås förvisso för pågående markanvändning men det kommer fortfarande krävas en djupgående förståelse för regelverket för att kunna avgöra när och i vilken omfattning lättnaderna gäller. Det är vidare inte helt lätt att förutse konsekvenserna av fridlysningen av nu föreslagna artlista utan att veta hur den slutliga utformningen av bestämmelserna kommer att se ut. Länsstyrelsen anser vidare att det är en brist att förslaget till nytt regelverk för de nationellt fridlysta arterna inte remitterades samtidigt som artlistorna för att bättre kunna förstå och förutse konsekvenserna av förslagen.

Länsstyrelsen anser att de föreslagna artlistorna till det nya förslaget till regelverk har tagits fram på väldigt kort tid. Det har därför inte getts tid till att analysera behovet av skydd för alla arter som kan vara i behov av fridlysning både nationellt och regionalt. Vidare finns det inte heller någon fullständig konsekvensanalys av att vissa arter inte längre kommer att omfattas av nationell fridlysning.

För att tillgodose syftet med fridlysningsbestämmelserna behöver regelverket inte bara förhindra att arter utrotas i ett enskilt fall; skyddet behöver också verka långsiktigt. Det betyder att också arter som inte är sällsynta idag, men som med rimlig sannolikhet kan hotas av mänsklig verksamhet på ett sätt som på sikt kan utrota arten, bör anses ha behov av skydd. Länsstyrelsen delar därför Naturvårdsverkets förslag att alla orkidéer fortsatt ska omfattas av nationell fridlysning. Länsstyrelsen anser också att de rödlistade orkidéerna såsom t.ex. knärot (VU) ska omfattas av de nationella fridlysningsbestämmelserna för att gynnsam bevarandestatus för

arterna ska kunna uppnås även om arterna inte kommer att kunna skyddas fullt ut mot pågående markanvändning.

Länsstyrelsen delar Naturvårdsverkets bedömning att förslaget till nationellt fridlysta arter bedöms kunna ge positiva effekter och bidra till uppfyllelse av miljömålet Ett rikt växt – och djurliv i länet. Däremot kommer de av regeringen beslutade kriterierna för vilka arter som ska kunna omfattas av nationell fridlysning kunna leda till svårighet att uppfylla miljömålet. Detta på grund av att inte alla hotade arter som vore relevanta för fridlysning kan föreslås på grund av uppsatta kriterier samt att undantagen i förordningen leder till att skyddet inte blir tillräckligt för att motverka hotbilden för många arter som inte är akut hotade.

Att skyddet för vissa hävdgynnade arter försvinner riskerar att leda till minskning av lokala populationer. Hävdberoende arter skulle enligt Naturvårdsverkets uppdrag inte vara fridlysta eftersom de enligt promemorian skyddas bättre på andra sätt. Detta kan dock få negativa konsekvenser i Jönköpings län för den lokala populationen av t.ex. backsippa som kan vara kvarstående mycket länge i gynnsamma lägen trots att hävden upphört.

Den förändrade nationella fridlysningen kan i vissa fall komma att försvåra naturvårdsåtgärder och kunskapsuppbyggnad genom inventering. Detta gäller t.ex. för svamparna sumpjordtunga och klibbjordtunga. Arterna har i dag inga kända fyndplatser i Jönköpings län, men skulle ändå kunna finnas. Länsstyrelsen anser att fridlysningsbestämmelsen för dessa bör utformas så att den inte hindrar insamling av enstaka fruktkroppar för att säkerställa artbestämningen. Detta då arterna är svåra att identifiera, och insamling av enstaka fruktkroppar kan ibland behövas för att säkerställa artbestämningen.

Synpunkter på enskilda arter

Arter som regeringen bör överväga att lägga till

I Jönköpings län finns enbart ett fåtal kända lokaler av ekoxe. Det kan potentiellt finnas en risk att arten kommer att samlas in på dessa platser. Arten kan då bli ännu mer sällsynt i länet och därmed påverka den nationella utbredningen. Länsstyrelsen anser därför att ekoxe borde omfattas av fridlysningsbestämmelserna inom Jönköpings län.

Länsstyrelsen ställer sig frågande till om fridlysningen för backsippa kan tas bort i enlighet med förslaget, utan att det riskerar att drabba populationen i Jönköpings län och därmed utbredningsområdet. Länsstyrelsen konstaterar att backsippan minskar eller har försvunnit från många av sina växtplatser. Backsippan är idag ofta föremål för dispensprövning eller samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken trots att den inte förekommer på så många platser i länet. Länsstyrelsen bedömer att fridlysningen är avgörande för att backsippan inte ska minska regionalt i länet och därmed påverka den nationella utbredningen. Backsippa är dessutom en förväxlingsart med andra sippor t.ex. mosippa som föreslås fortsatt vara fridlyst. Länsstyrelsen anser därför att backsippa borde omfattas av fridlysningsbestämmelserna inom Jönköpings län.

Det är oklart varför inga arter av mossor finns med bland de arter som föreslås vara fridlysta. Enligt nuvarande rödlista är 68 mossarter listade som CR (akut hotade) eller EN (starkt hotade). Många av dessa borde kunna hotas av större förändringar i livsmiljön, och därför ha lika starkt motiv för fridlysning som exempelvis många av de arter av lavar som föreslagits. Tre exempel på sådana mossarter som förekommer i Jönköpings län är luden bandmossa (EN), grov rävsvansmossa (EN) och timmerskapania (EN). Länsstyrelsen anser därför att det behöver göras ett omtag av vilka mossarter som bör omfattas av fridlysningsbestämmelserna.

Arter som regeringen bör överväga att utelämna

Länsstyrelsen ställer sig frågande till motivet till att fridlysa vissa arter t.ex. igelkott. Att fridlysa en art för den är omtyckt av många samt att fridlysning bedöms kunna ge allmänheten ökad kunskap om artens behov och hotbild bedömer Länsstyrelsen inte är i linje med de uppställda kriterierna för nationell fridlysning.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Britt-Marie Benzler med naturvårdshandläggare Mari-Janne Möller som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Gustav Enander, enhetschef Ingrid Camper och handläggare landshövdingen Kristin Norkvist medverkat.

Kopia

kn.nm@regeringskansliet.se